

Wieslerhorn

Wieslerhorn

Freichenberg

POSTALGEBIET

Gschwendi

Gschwendi

Wieslerhorn

Freichenberg

Bílý koníček byl kdysi v operetním světě pojem. Patřil k nejoblíbenějším repertoárovým číslům pro svou nesmírně líbivou hudbu, poutavý děj, vděčné humorné postavy a romantické prostředí. Nezapře původní činoherní předlohu, kterou její autoři O. Blumenthal a G. Kadelburg napsali s velkou dávkou rutiny a jevištní zkušenosti. Určitě přitom počítali s kouzlem a oblibou kraje, do něhož veselohru situovali. Solnohradsko dávno už není známé těžbou soli, ale proslulo jako jedna z nejvyhledávanějších rekreačních oblastí. Vysoké hory a krásná, romantikou hýřící jezera — co může být pro dovolenou a její milostné románky vhodnější! Prostředí, jako stvořené pro veselohru dobré pohody a zábavy. Však se také rozběhla do světa, brzy byla hrána i u nás, ale počeštěna tak, že děj byl nepochopitelně přenesen na Šumavu a zabydlen bodrými Pražáky. Při četbě tohoto dávného překladu si čtenář připadá, jako by hládl kočku proti srsti. Prostě to nějak nejde dohromady.

putování

za bílým koníčkem

V operetním zpracování získal Bílý koníček obrovskou slávu. A opět se, bůhvíproč, v českém překladu mění prostředí. Tentokrát je to Švýcarsko někde v okolí Panny (Jungfrau), snad aby se mohly uplatnit oblíbené, ale už tehdy omšelé vtipy o tom, jak je obtížný výstup na onu Pannu. Také to nešlo dohromady.

Tato zeměpisná nedůslednost byla matkou přání, uvidět onen v operetním světě legendární hostinec, zjistit, jestli ještě existuje a není-li vůbec vymyšlen, jako mnoho všelikých zábavních podniků v operetách. I rozjel jsem se do Rakouska, ovšemže ne pouze za Kníčkem, ale také za ním.

Už zmínka v cestovním průvodci vzbudí pozornost. Čte se tam o půvabně položeném městečku St. Wolfgang na březích stejnojmenného jezera a o jeho dvou pamětihodnostech „evropského formátu“: o hlavním oltáři od M. Pachera a hotelu Weisses Rössl (Bílý koníček) „opěvovaném v operetách“. Není mi sice známo, v kterých „operetách“ se ještě Bílý koníček opěvá, ale proslavila ho široko daleko zpěvohra neboli singšpíl — jak se po německu říká — Benatzkého. Podobný případ se těžko najde. Ani Varaždín se nestal slavným populárním duetem z Hraběnky Marici a pařížský Maxim byl známý i bez Veselé vdovy, nehledě na to, že si dnes tam na tuto operetu nikdo ani nevzpomene.

Jak je tomu s Bílým koníčkem? Jeho rodné městečko — zmíněný St. Wolfgang — leží opravdu v překrásné romantické poloze. Průzračné jezero obklopené vybarvenými horami, na jeho svažitém břehu nakupené hotely, hotýlky a domky jeden na druhém, živý prospekt vybízející k hojně návštěvě. Je-li Rakousko čisté, je St. Wolfgang čistounký. Je-li půvabné, je St. Wolfgang vypulcovaný od vymetených ulic, na nichž prostě nemůžeš odhodit nedopalek cigarety, až po naparáděné domky a domečky s nalakovanými pavláčkami a balkóny, stále svěžími květinami všemožných barev a pyšnými bílými labutěmi na jezeře. To všechno by působilo téměř kýčovitě, nebýt vkusu, s nímž je to prezentováno a nefalšované krásy přírody. Co je ale nejzvláštnější, je duch tohoto městečka. Dýchne na člověka tak příjemně a mile, že prostě zapomene na své starosti a vpluje do jakéhosi oparu dobré pohody a nálady až omamné. Je-li opereta pohádkou pro dospělé, je tady vytvořeno důsledně a přesně její klima, třebaže se tu snad ani nehraje. Na to je městečko příliš malé, nehledě k tomu, že nedaleký Bad Ischl každoročními festivaly strhl operetní slávu na sebe.

Nicméně tu návštěvník nemůže nepotkat operetu. Právě tu jednu — tu zdejší. Každá ulička tě dovede k zlatému hřebu městečka, kterým je hotel Bílý koníček. Je přímo na břehu, jeho štít se zrcadlí ve vodě, terasa vybíhá do jezera, bělostný, vždy čerstvě nalakovaný koník se vzpíná nad malým náměstíčkem před ním, jako by si líboval, že se tu stal doslova a do písmene kultem. Ano, tento znak kdysi běžného výletního hostince zaplňuje každý kout. Je vyveden v porcelánu, kovu, dřevu, kameni a malbě, je na talířích, suvenýrech všech druhů, na dortech a pečivu, pivních i jiných sklenicích, snad i na dámském prádle — nevím. Na pohlednicích je zachycena ústřední píseň operety — v notách nebo ve slovech — navíc vám každý koupený lístek orazítkuje, aby bylo jasné, že jste ho nekoupil bůhvíkde. — Ovšem „originální razítko“, jak zdůrazňuje reklama, můžete dostat jen v prodejně hotelu. Tam je všechno „echt“. Zřejmě i cena ubytování, na kterou jsem se ani neodvážil zeptat.

Reklamní vynalézavost je tu nepřeborná a přitom většinou typicky zdejší, nějak milá. Hned vedle hotelu je například malinký hodinářský krámk, doslova nacpaný dřevěnými vyřezávanými hodinami, které místo bití či kukání vyhrávají motiv Bílého koníčka. Hodinář je má nastavené tak, že každou chvilku se z krámků ozývá tato sladká melodie. Málem jsem si ty hodiny koupil.

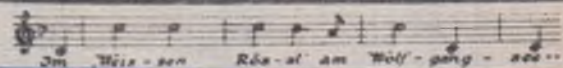
Jen sochu, obrázek, či aspoň vzpomínku na pana Benatzkého, který to všechno zavinil, jsem tu neviděl. Ten se jim nějak vypařil.

Ale skutečností zůstává, že opereta stvořila Bílého koníčka a Bílý koníček stvořil St. Wolfgang. Třebaže existoval už dávno před ní.

Že je tomu tak, je vidět i z konkurence. Hotel Weisses Rössl je např. také v Kitzbühlu, dokonce se stejným znakem. Nemohl jsem zjistit, jde-li o nekalou soutěž nebo o hotelový trust Bílých koníčků.

V každém případě putování stálo za to. A podaří-li se nám vytvořit na jevišti aspoň část té nálady ze St. Wolfgangu, bylo víc než rekreační.

V. Hamšík

...a skutečnost

RALPH BENATZKY

Libreto **Hans Müller a Erich Charell**
Podle stejnojmenné veselohry **Oscara Blumenthala a Gustava Kadelburga**
Překlad a úprava: **Vladislav Hamšík**
Hudební adaptace: **Vladimír Brázda**

Josefa Vogelhuberová, hostinská	Hana Hradilová
Leopold, vrchní číšník	Helena Riehsová
Hubert Keberle, obchodník	Ota Viktorin
Otilie, jeho dcera	Josef Kobr
Otto Siebenschlein, advokát	Karel Šíp
Sigismund Humperdinck	Karla Diváková
Profesor Hinzelmann	Ilena Flaková
Klárka, jeho dcera	Zdeněk Růžička
Císař Franz Josef II.	František Návrat
Pikolo	Kosťa Holubář
	Ilona Simandlová
	Vlasta Tolarová
	Oldřich Pika
	Jaroslav Kaňkovský
	Aleš Košnar

Představení řídí: **Karel Balát**

Turisté, lázeňští hosté, či
Místo děje: lázeňské městečko

Premiéra dne 18. října

KOMÍČKA

Opereta o třech dějstvích

Dirigent: **Vladimír Brázda**

Režisér: **Vladislav Hamšík**

Výtvarník scény: **Vladimír Šrámek**, nositel vyznamenání Za vynikající práci

Výtvarník kostýmů: **Bedřiška Ustohalová**

Choreograf: **Julie Jastřembská**

Sbormistr: **František Čihánek**

Nadlesní	Rudolf Kubica
Číšník Franz	Zdeněk Krulíkovský
Průvodce	Břetislav Doskočil
Listonoška Kathi	Milena Krhutová
Zuzka	Marie Grzegorzová
Párek novomanželů	Daniela Jadrníčková
	Jiří Duží
	Jiří Hrdina
Starosta	Karel Lupínek
Učitel Pimperl	Zdeněk Krulíkovský
Slečna Šnábllová	Zdena Kašpárková
Majitel hotelu Pošta	Rajmund Mádr
Majitel hotelu Konvalinka	Břetislav Doskočil
Majitel hotelu Divočák	Josef Sitko
Pekař Stampf	Karel Šich

...e, ostrostřelci, hasiči a jiný lid
...jezeře sv. Wolfganga v Solnohradsku

Text sleduje: **Alena Svachulová**

1969 v Divadle Jiřího Myrona

kdo to byl ralph benatzky?

K těm početným klasikům lehkonohé hudební múzy, kteří spatřili světlo světa na území Čech, Moravy či Slovenska, patří i autor operety „U Bílého koníčka“ Ralph Benatzky. Vlastním jménem Rudolf František Josef Benatzky se narodil 5. června 1884 v Moravských Budějovicích, kde jeho otec byl učitelem na německé škole. Rodový původ Benatzkého je ovšem po matce i po přeslici z ryze českého prostředí (matčina rodina pocházela z Polabí). Je zajímavým detailem v biografii skladatelově, že se narodil v sousedství hostince, který nesl jméno, jež mu později přineslo světovou slávu — „U Bílého koníčka“. Od svých šesti let žil Benatzky spolu s rodiči ve Vídni a po ukončení střední školy studoval jednak hudbu a jednak na universitách v Mnichově a v Praze filosofii. Svá studia ukončil doktorátem filosofie. Při vstupu do uměleckého života zaměnil své občanské jméno Rudolf za výlučnějšího Ralpha.

V roce 1910 se stal kapelníkem Malého divadla v Mnichově a od tohoto data se začíná kariéra Benatzkého - hudebníka. První etapa jeho cesty za slávou je spjata s různými kabarety v Německu i Rakousku (například ve Vídni spolupracoval s kabaretem, v jehož čele stál slavný Rideamus). Prvním jevištním dílem Benatzkého byla jednoaktovka „Valčík dnešní noci“, kterou se představil v roce 1910 v Norimberku. Značná část jeho činnosti je v těchto Benatzkého „Lehr- und Wanderjahre“ věnována jeho první ženě — šansonierce Josmě Selim, pro kterou skládal šansony a písně.

Nejplodnějším obdobím tvorby Benatzkého je jeho berlínský pobyt ve dvacátých a počátkem třicátých let, kdy spolu s Robertem Stolzem, Bruno Granichstaedtenem, Robertem Gilbertem, Paulem Abrahamem, Eduardem Künnekem a dalšími reprezentuje kulminující vlnu evropské operety meziválečných let. Díla této generační vrstvy, mezi níž zaujímá Benatzky jedno ze špičkových míst, ovládla kolem roku 1930 jeviště hudebních divadel a na operetním nebi vystřídala předcházející generaci klasické vídeňské postraussovské školy. Skladatelé této epochy zábavného hudebního divadla opouštějí klasický operetní kánon, jejich předlohy často bývají činohry konverzačního charakteru (jako je tomu i v případě Bílého koníčka) a zhusta jde vlastně o jakési novodobé singspiely.

Z početné plejády děl Benatzkého jmenujme alespoň ty, které se za padesátiletí existence ostravského divadla objevily na jeho scénách. Je jich rovná desítka: „Adieu, Mimi“, „Apači“, „Brána do nebe“, „Dobrodružství v zimní noci“, „Karolina“, „Kavárnička“, „Moje sestra a já“, „Okouzluující slečna“, „Casanova“ a samozřejmě „U Bílého koníčka“, kterého naši diváci mohli navštívit v jeho operetní podobě 29. 8. 1931 v hudebním nastudování Bohdana Halíka, režii Františka Paula a choreografii Saši Machova, když už čtyři roky předtím měli možnost seznámit se s její činoherní předlohou od pánů Gustava Kadelburga a Oscara Blumenthala.

V premiérovém obsazení z roku 1931 se setkáváme s Máňou Tučnou a Frantou Paulem v rolích Josefiny a Leopolda, v dalších rolích vystoupili Boža Ludvová, Pavla Dokládalová, Franta Hurych, Karel Máj, Antonín Soukup, Jaroslav Genttner a v roli France Josefa Jiří Myron.

Zajímavá je historie vzniku operety, v pozadí tohoto činu nestojí nikdo menší, než slavný německý herec Emil Jannigs. V květnu 1930 seděl spolu s režisérem a libretistou Ericem Charellem na verandě hotelu Bílý koníček na jezeře sv. Wolfganga. Protože krátce předtím Jannigs hrál roli Keberleho (v originále se tato postava jmenuje Giesecke a je obchodníkem z Berlína), začal se s poněkud popleteným číšníkem bavit tím způsobem, že mu odpovídal slovy ze hry. Charell si toho všimnul a za půl roku vznikla opereta, která během několika sezón doslova obletěla celý svět, včetně toho, že se hrála i v Latinské Americe a Austrálii.

Během svého života napsal Benatzky hudbu ke 110 jevištním dílům, 250 filmům a více než 5000 šansonů a písní. Kromě toho byl činný i jako textař a libretista a je rovněž autorem jednoho románu. Po odchodu z Německa v roce 1933 žil ve Vídni, Paříži, Hollywoodu a nakonec ve švýcarském Curychu, kde také ve svých 73 letech 17. října 1957 zemřel. Pohřben je ve Svatém Wolfgangu u jezera svatého Wolfganga — v dějišti Bílého koníčka.

Mojmír Weimann

Ralph Benatzky: U Bílého koníčka.
Program vydalo Státní divadlo v Ostravě
v redakci Mojmir Weimanna. —
Grafická úprava Vladimír Šrámek. —
Návrhy kostýmů Bedřiška Ustohalová. —
Typografická spolupráce Jindra Kosourová.
Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p.,
provoz 22, Ostrava 1, Hollarova 14.
Cena 2 Kčs.

PO DNEŠNÍM PŘEDSTAVENÍ VÁS ZVEME
DO STŘEDISEK ZÁVODU

INTERHOTEL HOTEL IMPERIAL

A DOPORUČUJEME VÁM K NÁVŠTĚVĚ:

RESTAURACE

výběr jídel tuzemských i cizích kuchyní
a cukrářských specialit

HALA

výběr káv v úpravách (italská, vídeňská
apod.), speciality výrobků studené kuchyně

VINÁRNA IMPERIAL - s tancem -

výběr značkových vín z dodávek
tuzemských i zahraničních
Provoz v tomto středisku denně do 3 hodin

INTERHOTEL OSTRAVA, ZÁV. IMPERIAL

Ostrava I, Tyršova 6, telefon 22733

